

GHB och GBL

Vad är det?

GHB (gamma-hydroxibutansyra eller gammahydroxismörsyra, "gamma" i finsk gatuslang) är en kemisk förening som också naturligt förekommer i människans hjärna. Den är ett förstadium till gammaaminosmörsyra (GABA) och en ämnesomsättningsprodukt. [1] För rusmedelsbruk tillverkas GHB av GBL (gamma-butyrolakton, "lakka"). [4] GBL är i sin tur ett förstadium till GHB, som i människokroppen omvandlas till gamma. [2] Också GBL används som rusmedel. GBL är betydligt starkare än gamma. [3] [4] Dessutom används GBL allmänt inom den kemiska industrin. Ämnet ingår till exempel i vissa rengörings- och lösningsmedel. [4] [5]

På den olagliga marknaden säljs GHB vanligen som en klar vätska, ibland också i pulver- eller tablettform. Pulvret löses typiskt i vatten. [5] GBL liknar till sin yttre form flytande GHB. [3] Dosen intas oralt. [5]

Legal status: GHB är i Finland klassat som både läkemedel och rusmedel. Användning, inköp, försäljning och innehav utan läkarordination är förbjudet. [6] [7] Högsta domstolen har slagit fast att GHB är ett synnerligen farligt rusmedel. [8] GBL är i stället en av de psykoaktiva substanser som är förbjudna för konsumentmarknaden. Innehav och användning av dessa substanser är inte straffbart, men till exempel tillverkning och försäljning är olagligt. [9]

Utbredning och problemanvändning: Användning av GHB och GBL är sällsynt i Finland. Ungefär en halv procent använder eller har provat på. [10] Användningen är liten också i resten av Europa. [1] [11] På grund av ringa användning förekommer det inte heller någon problemanvändning att tala om.

Hur verkar det?

Effekten är huvudsakligen förlamning av centrala nervsystemet. GHB fäster i hjärnan vid GHB- och GABA_B-receptorer. [1] [4] [5] GHB och GBL sprider sig snabbt i organismen. Verkningarna av GHB ger sig till känna 5–30 minuter efter att dosen intagits. [1] GBL verkar snabbare, cirka 10–15 minuter efter att dosen intagits. [3] Effekten håller i sig några timmar. [5]

Effekten av GHB och GBL kan på grund av bland annat genetik och ämnesomsättning variera från individ till individ. [3] Doseringen har också stor betydelse. [12]

Positivt upplevda verkningar: GHB och GBL verkar både stimulerande och lugnande. [13] Till de positiva verkningarna räknas vanligen avslappning, humörhöjning, eufori, hämningsslöshet, socialitet och förhöjd sexuell lust. [4] [5] [12] [13] I kliniska försök har GHB också konstaterats öka viljan att hjälpa. [13] Verkningarna har antagits bero på att GHB ökar frisättningen av progesteron i kroppen samtidigt som testosteron- och oxtosinnivåerna förblir oförändrade. [13] Verkningarna av GHB har jämförts med verkningarna av alkohol och bensodiazepiner. [4] [5]

Negativt upplevda verkningar: I stora doser kan GBL och GHB ge upphov till förvirring, balansstörningar, minnesförlust och medvetlöshet. Också hallucinationer kan förekomma. [12] De negativa verkningarna har i allmänhet samband med överdosering, som i värsta fall kan leda till koma, förlamade andningsvägar och död. [1] [3] [12]

Huvudsakliga risker

Akuta risker: Överdoserings är den största risken i samband med användning av GHB och GBL. GHB är en substans som förlamar nervcellerna och alltför stor dos kan leda till koma och förlamade andningsvägar. [2] Som symptom på överdosering förekommer också illamående, dåsighet, okontrollerade kroppsrörelser, virrighet och hypotermi samt långsammare hjärtfrekvens och andning. [1] [3] En person som har förlorat medvetandet löper också risk att kvävas av sina egna spyor. [3] År 2012 förknippades 12 dödsfall i Finland med gamma. [15]

Risken för överdosering ökas av slarvig dosering och av att substansen blandas med andra rusmedel som alkohol. [4] **Fall med överdosering av GHB och GBL** beror ofta på att substanserna kombineras med alkoholintag. [3] [4] [12]

Risker med blandbruk: Alkohol och GHB stärker varandras verkningar: GHB och GBL blandat med alkohol ger kraftigt ökad potential för förgiftning. [4] [14] Lika riskabelt är det att kombinera GHB och GBL med andra förlamande substanser såsom opioider eller bensodiazepiner. GBL är betydligt starkare än GHB och därför svårt att mäta upp. [3]

Risker med riklig användning: Det är fortfarande oklart vilka skadeverkningar som är förenade med långvarigt bruk av GHB och GBL. Bedömningen är att hjärnan tar skada av upprepade komatillstånd. [3] [16]

Beroende: GHB är ett beroendeframkallande rusmedel. Abstinenssymptomen påminner om abstinenssymptomen för alkohol- och bensodiazepinberoende. Abstinenssymptomen kan vara bland annat darrningar, sömnstörningar, ångest och högt blodtryck. [5] [14] Abstinenssymptomen sätter emellertid in betydligt snabbare än för andra lugnande rusmedel, mindre än sex timmar efter avslutad kontinuerlig användning. [4] Abstinenssymptomen kan vara från tre till tio dygn. [14]

Användning under graviditeten: Det är fortfarande oklart hur GHB och GBL påverkar graviditeten och fostret. [17] För säkerhets skull är det bäst att undvika substanserna under graviditeten.

Hur kan riskerna minimeras?

Det är alltid riskabelt att använda rusmedel. Vad GHB och GBL beträffar kan riskerna minimeras genom att iaktta yttersta försiktighet vid dosering. Det är också viktigt att låta bli att ta gamma eller "lakka" samtidigt med andra rusmedel som verkar genom förlamning. Alkohol ska inte kombineras med intag av gamma eller "lakka".

Olika människor reagerar mycket olika på samma rusmedel och doser. Detta ska man komma ihåg också i fråga om GHB och GBL.

En person som har förlorat medvetandet ska vändas att ligga på sidan och utan dröjsmål föras till akuten.

link

Källor ►

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/snabbinfo/ghb-och-gbl>